

Slikovnice na zavičajnom govoru

Zeljak, Marta

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:820047>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

MARTA ZELJAK
DIPLOMSKI RAD

SLIKOVNICE NA ZAVIČAJNOM GOVORU

Čakovec, 2024

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(ČAKOVEC)

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Marta Zeljak

Tema diplomskog rada: Slikovnice na zavičajnom govoru

Mentor: prof. dr. sc. Đuro Blažeka

Čakovec, 2024.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Dječja književnost	3
2.1. Funkcija dječje književnosti	4
2.2. Narječje u dječjoj književnosti.....	5
2.3. Vrste dječje književnosti.....	5
3. Zavičaj	7
4. Slikovnica.....	9
4.1. Definicija.....	9
4.2. Funkcija slikovnice	11
4.3. Vrste slikovnica.....	11
5. Slikovnica “Krijesnica Iva” Zdenke Maltar.....	13
5.1. O autorici:.....	13
5.2. Sadržaj slikovnice:	13
6. Slikovnica “Selo moje bake” Krunoslava Pušakara.....	15
6.1. O autoru:	15
6.2. Sadržaj slikovnice:	15
7. Analiza slikovnica	17
8. Zaključak	23
9. Literatura:.....	24
Popis slika:	26
Popis tablica:	26
Kratka biografska bilješka	27
Izjava o samostalnoj izradi rada.....	28

Sažetak

Slikovnica je prva knjiga s kojom se dijete susreće u svojem životu, a ima veliku ulogu u razvoju od njegove najranije dobi. Kroz slikovnicu dijete se po prvi puta susreće sa književnošću, razvija maštu, uči, uči se razumijevanju, dobiva odgovore na pitanja, stvaranju priča i spoznajama o svijetu koji još ne poznaje. Zbog toga je iznimno važno odabrati kvalitetnu slikovnicu koja će djetetu pomoći u tome, ali i zainteresirati ga kvalitetnom pričom i ilustracijama. U tome veliku ulogu imaju roditelji i odgojitelji koji su prvi djetetovi „učitelji“, pomagači u spoznavanju i razumijevanju svijeta i stvari koje dijete tek upoznaje i osobe koje u tom razdoblju provode najviše vremena s djetetom i brinu o njemu.

U radu je prikazan prijelaz kroz dječju književnost gdje su opisani njezini počeci te njezine funkcije i vrste, kroz dio “Zavičaj” u kojem su objašnjene pojedinosti vezane za taj dio te dio o slikovnici gdje je navedena sama definicija, njezine funkcije i vrste. Nakon toga slijede dijelovi u kojima se govori o autorima i slikovnicama “Krijesnica Iva” Zdenke Maltar i “Selo moje bake” Krunoslava Puškara.

Cilj ovog rada je približiti roditeljima, odgojiteljima te svima koji vrednuju svoj zavičaj i žele da što dulje opstane, slikovnice vrijedne spomena i potaknuti ih da njeguju svoj zavičajni govor i prenose ga na mlađe generacije kako se ne bi zaboravio.

Ključne riječi: dječja književnost, slikovnica, zavičaj

Abstract

A picture book is the first book a child encounters in his life, and it plays a major role in his development from an early age. Through a picture book, a child encounters literature for the first time, develops imagination, learns, learns to understand, gets answers to questions, creates stories and learns about a world he does not yet know. That is why it is extremely important to choose a high-quality picture book that will help the child in this, but also interest him with a high-quality story and illustrations. Parents and educators play a big role in this, as they are the child's first "teachers", helpers in getting to know and understand the world and things that the child is just getting to know, and the people who spend the most time with the child during that period and take care of him.

The paper presents a transition through children's literature where its beginnings and its functions and types are described, through the section "Homeland" where details related to that part are explained and the part about the picture book where the very definition, its functions and types are stated. After that, there are parts that talk about the authors and picture books of "Krejsnica Iva" by Zdenka Maltar and "My Grandma's Village" by Krunoslav Puškar.

The goal of this work is to bring picture books worth mentioning to parents, educators and everyone who values their homeland and want it to survive as long as possible and to encourage them to cherish their native speech and pass it on to younger generations so that it is not forgotten.

Keywords: children's literature, picture book, homeland

1. Uvod

Mecklenburg definira zavičaj kao opis prostora pripadnosti, “pojam opterećen ideološkim, nostalgичnim i romantičnim konotacijama”(Lovrić, 2011, prema Mecklenburg, 1982, str 19.) Postoji razlika između zavičajne književnosti i književnosti o zavičaju. Književnost o zavičaju piše općenito o ljudima i njihovim odnosima u zavičaju, dok zavičajna književnost govori o zavičajnoj umjetnosti i može se odrediti povijesno. Sama svrha zavičajne književnosti je suprotstavljanje i kritiziranje gradskog svijeta te idealiziranje sela i njezinih stanovnika. Kod dječje književnosti i zavičajnost se veže i promiče djetinjstvo, dječje viđenje svijeta te ljubav prema zavičaju i njegovoj kulturi i povijesti. Tu veliku ulogu imaju odrasli koji svoja znanja, iskustva, emocije o zavičaju prenose na mlađe generacije.

Slikovnicom, djeca od najranije dobi, ulaze u svijet književnosti i dobivaju mogućnost slušanja govorene riječi te gledanja pisane riječi uz prikaz ilustracija. Veliku ulogu imaju u razvoju kod djece. Djeca koja od dojenačke dobi imaju priliku primiti u ruku slikovnicu počinju ju istraživati taktilnim putem, najčešće stavljanjem u usta, lupkanjem po njima, a kasnije ih proučavaju okretanjem stranica, gledanjem ilustracija i imenovanjem uočenih stvari i likova. Kako dijete raste uz slikovnicu tako se sve više razvijaju govorne vještine, spoznaje o svijetu, mašta te zabavno učenje, a kasnije i razvoj čitanja. Posebno je u tom predčitalačkom dobu važno dijaloško čitanje u kojem dijete i odrasla osoba zajedno čitaju slikovnicu. Interaktivnim čitanjem dijete bogati svoj rječnik, usvaja navike ponašanja s knjigama i ostalim stvarima, izražava svoje mišljenje.

Slikovnica, kao medij dvostruke umjetnosti, književne i likovne, u svojoj otvorenosti interaktivnom sudjelovanju, žanr je koji je svoj izazov pronašao i u zavičajnim temama. Usmjeravanje pozornosti prema slikovnici kao žanru koji predstavlja zaslužne znanstvenike, umjetnike povezane s nekim krajem, uglavnom se veže uz izdavačke djelatnosti gradskih knjižnica ili muzeja te angažman zavičajnih umjetnika koji projektnim radovima pokušavaju angažirati kulturnu javnost svoje sredine (Vrcić-Mataija, Troha, 2016). Slikovnice nastale u zavičaju i za njega, zadržavaju višestruku funkcionalnost: od estetske, preko edukativne do odgojne, promičući zavičajnu baštinu najmlađim korisnicima.

Spajanjem slikovnica i zavičajnosti, utječe se na emocionalnu povezanost sa svojim krajem, usvajanjem, za djecu, novih riječi koje su koristili njihovi predci i običaja. Kroz razne

igre, odgojitelji mogu upoznati djecu sa zaboravljenim običajima te na taj način zainteresirati djecu da se ponekad i prisjete i probaju vratiti te stare dobre običaje.

U slikovnicama “Krijesnica Iva - Kresnica Ivanščica” i “Selo moje bake - Sele moje babice” upravo se govori o starim običajima i dolasku novijeg i modernijeg doba - mehanizacija, otrovi. Citat iz slikovnice “Selo moje bake” Krunoslava Puškara iznosi prednosti tadašnjeg načina života, a glasi: “Ljudi su u bakino vrijeme bili puno zadovoljniji nego danas, a i rjeđe bolesni. Mislim da je to zbog toga što su uvijek znali naći vremena za rad, odmor, ali i za molitvu.”. Iako su imali puno obaveza i poslova koje su trebali obavljati, pronašli su vremena za druženje i okupljanja, što je danas rijetko za čuti i vidjeti.

2. Dječja književnost

“Dječja književnost je književnost namijenjena djeci” (Crnković, 2002). U toj definiciji su bitna tri pojma: književnost, djeca i namjena. Također, autor (2002) objašnjava kako je to posebni dio književnosti koji po obilježjima tematike i forme odgovara dječjoj dobi. Ta vrsta književnosti pridonosi odgoju svojom umjetnosti i književnosti. U odnosu na odrasle, djeca nisu dostigla stupanj zrelosti, ograničena su u iskustvu i znanjima te u poznavanju jezika. Njihovo viđenje svijeta, osjećajnost, krug interesa te percepcije su sasvim drugačije nego kod odraslih, pa je književnost potrebno prilagoditi. Čak i unutar dječje dobi je potrebno prilagođavati jer ne razumiju isto djeca od tri i dvanaest godina, njihove mogućnosti, znanja i iskustva se daleko razlikuju.

Početak svjetske dječje književnosti započinje u 17.st. Prvu knjigu napisanu za djecu napisao je John Cotton pod nazivom “Spiritual Milk for Boston Babes”, predstavlja kratki katekizam objavljen 1641g. Prvu slikovnicu u svijetu se smatra da je napisao Jan Amos Komensky, naslova “Orbis sensualium pictus”, 1658 godine.. Crnković (2002) iznosi kako to zapravo nalikuje na slikovni rječnik ili udžbenik.

Ako bi se početak hrvatske dječje književnosti označili djelom Antuna Kanižlića objavljenim 1646g., “Obilato mliko duhovno”, započela bi u isto vrijeme kao i svjetska i to sličnim nazivima. Službeni početak hrvatske dječje književnosti označava se knjižicom Ivana Filipovića nazivom “Mali tobolac raznog cvetja za dobru i pomnjivu mladež”, objavljena 1850.g.

Crnković i Težak (2002) su napravili periodizaciju hrvatske dječje književnosti:

- po godinama:
 - od početka do 1913.g
 - od 1913. do 1933.
 - od 1933. do 1956.
 - od 1956. na dalje
- po djelima:
 - od Malog tobolca do Hlapića
 - od Hlapića do Družbe Pere Kvržice
 - od Družbe Pere Kvržice do Prepelice
 - od Prepelice dalje
- po glavnim predstavnicima
 - Filipovićevo doba

- doba Ivane Brlić-Mažuranić
- Lovrakovo doba
- Vitezovo doba
- ili po brojevima: prvo, drugo, treće i četvrto razdoblje

2.1. Funkcija dječje književnosti

Od postanka književnosti, raspravlja se o njezinoj svrsi: je li ona samo umjetnost riječi (estetska činjenica) ili je sredstvo za pouku (etička književnosti). Bitan je sklad između pojedinih elemenata, točnije između sadržaja i forme. Vrijednosti djela ovisi o tome što to djelo nudi, ali i kako se nudi čitatelju.

Kod odnosa funkcije i njezine materijalizacije zapažamo četiri stupnja sklada. Prvi, nazvani još nulti, stupanj je eksplicitna autorova pouka. U njoj pisac narušava sklad, odnosno zapostavlja estetsko i misli samo etički. Drugi stupanj predstavlja pouka kroz lik u djelu. Pripovjedač se krije iza lika koji je zapravo njegov glasnogovornik za prenošenje poruke. Sljedeći stupanj, treći, je autorova pouka fabulom. To je najčešći stilski postupak koji je složeniji od pouke lika. Pouka fabulom se plasira uzbuđljivom pričom i njezinim ciljanim raspletom. Četvrti, za kojeg vele da je najzanimljiviji i najatraktivniji postupak, je sklad između stilske igre i pouke. U tom stupnju pisac ispunjava funkciju dječje književnosti samo ako uspije napraviti uspješan spoj izraza i sadržaja, estetskog i etičkog. Dječja književnost ne može zapostaviti jedan od tih elemenata jer se tad neće moći nazvati dječjom književnosti.

Hranjec (2009) iznosi kako novija i suvremena dječja književnost potvrđuju svoju narav svojim izrazom jezika struktura posjeduje estetsku obavijest, a sama funkcija tog jezika je: oponašateljska, oporbena, igrivostvaralačka i depoetizirajuća, tj. demetaforizacijska. Sve te funkcije su međusobno isprepletene i nadopunjuju se.

Oponašateljska funkcija pokazuje samouvjerenost književnosti i najčešće se odnosi na jezik odraslih, pa je gotovo uvijek riječ o ironijskoj razini, objašnjava Hranjec (2009). Infantilizirana oponašateljska funkcija je kad se dijete suočava s tuđicama te je rezultat humoran. Novija pojava u dječjoj književnosti je oporbena funkcija, a novija i suvremena književnost djeluje kao razgradnja jezičnog uzor-modela, oporbenu funkcionirajući razgrađuju se u dvije pojavnosti i to: implementiranje nestandarda u jezično tkivo i razlikovne žanrovske tvorbe kao izraz sinkronijske pripadnosti masovnoj kulturi. Ti modeli

se ne će pojaviti kao oporba u izrazu već će signalizirati i oporbenost na planu “sadržaja” djela.

Oporbena funkcija se vidi u romanu Šime Storića “Poljubit ću je uskoro, možda” (2001) gdje pisac naglašava jezični izbor: bakino spontano i prirodno izražavanje, a taj govor je oporben svojim leksičkim osobitostima i sadržajem, navodi Hranjec (2009).

Kod igrivostvaralačke funkcije se vidi poistovjećivanje autora s djetetovim govorom, igranje pismo-govor te izmišljanje govornih pogrešaka. Velika igrača koje valja spomenuti su: Zvonimir Balog i Pajo Kanižaj. Dok se Balog igra jezičnom nonsensnom strukturom, Kanižaj se igra pravopisno-gramatički, krši jezične norme. Kanižaj eksperimentira probleme u odnosima jezika i dječje književnosti.

Postoji još jedna važna činjenica koja obilježuje suvremenu dječju književnost, a to je pojava demetaforizacije i depoetizacije. Tiče se poetike i povijesnosti književnosti, navodi Hranjec (2009).

2.2. Narječje u dječjoj književnosti

Hranjec (2006) navodi kako je dijalekt “duh jezika” (Bartolić), “zavičajni intimizam” (Skok), apsolutna autentičnost odražavanja stvari (Marinković) i “dijalektna poezija je samo tlo” (Franičević) - sve to zajedno, zapravo to je drukčije i dublje doživljavanje i interpretacija svijeta. Elementi koji su značajni za dijalektnu književnost su: jednostavnost, intima, toplina i dječja dragost. Hranjec (2006) ističe da dijalektni književnik stvara za dijete jer to sam, u svojem zavičaju, postaje. Dječja književnost na narječjima je stilski raskošnija, obogaćuje dječji izričaj, ekspresivnija je.

2.3. Vrste dječje književnosti

Osnovni kriteriji za pripadanje vrsti dječje književnosti su: dob čitatelja i struktura. Postoji vrlo tanka granica između dviju književnosti (Hranjec, 2006). Tijekom vremena mijenjale su se percepcije i dječji obzori, pa su se granice pomicala te je moguće nabrojati samo nekoliko vrsti koje se pretežno susreću u dječjoj književnosti. Pod usmenoknjiževne oblike pripadaju: bajke, legende i predaje, anegdote, basna, rugalica, brojalica, izmišljalice, uspavanke, poslovice i pitalice. Svaki od tih oblika će se kratko objasniti po čemu se ističu i međusobno razlikuju. Crnković (2002) navodi glavne vrste dječje književnosti: slikovnica, dječja poezija, priča, dječji roman, putopisi i biografska djela.

Za bajku kažu da je najpopularniji usmeni obliku dječjoj književnosti. Hranjec (2006) navodi kako Kurt Ranke je definirao **bajku** kao priču čudnog sadržaja, ne ovisi o zbiljskom svijetu, sa svojim kategorijama uzroka, vremena i prostora. Isto tako, ističe se jednodimenzionalnost te su likovi lišeni individualnih crta - stilski element pisane proze, osobito romana. Naracija je jednosmjerna, bez opisa, bajka je svezremenska/bezvezremenska i sveprostorna/bezprostorna. Bajka ima stalne formule, stalne brojeve (3, 7, 9), ponavljanja i rimovane završetke.

Kod **legende i predaje** je bitno da pokraj fantastičnog sloja, pripovjedač koristi i konkretne podatke o osobama i događajima. Pripovjedač na neznanstven, ali zanimljiv način obogaćuje priče.

Anegdota je kratka priča sa šaljivom porukom. Priča se često temelji na odnosima među ljudima i njihovim osobinama.

Glavni likovi u **basni** su životinje preko kojih ljudi šalju poruke i pouke drugima. Struktura basne je (Hranjec, 2006): jednoepizodna, dijaloška fabula te pouka na kraju.

Asemantičan oblik bez značenja, već mu je usmjerenost na ritmično - akustičnom ugođaju je **brojalica**. Njome se razvija svijest o ritmu, tj sklonost zvukovnoj, a ne značenjskoj vrijednosti govora.

Suprotno brojatici, je **rugalica** koja je semantičnog oblika, značenjem njezinih riječi ostvaruje se funkcija. Dijete je često samo smišlja, a njome želi ispraviti nepravdu.

Izmišljalice su plod dječje mašte. Iza njih se ne krije zatajivanje istine ili njezino izokretanje već uspostavljanje logičkih i semantičkih odnosa.

Uspavanke su jednostavne strukture i limitirane su motivima te su poticaj za pjesničke zamišljaje. Unutar tih vrsta mogu se pronaći još dvije mikrostrukture: poslovice i pitalice.

Poslovicom se izražava svezremensko iskustvo koje je prikazano slikom u prenesenom smislu, pa se za nju kaže da je globalna metafora. Uz to ima i ritma, pa je lako pamtljiva.

Pitalica je binarne strukture u kojoj postoji pitanje i odgovor. U njoj se nalazi zamka te igra riječima koja privlači igrače.

3. Zavičaj

Kajkavsko narječje je jedno od hrvatskih narječja, uz štokavsko i čakavsko. Njime se koriste stanovnici u sjevernoj Hrvatskoj: zapadna Podravina, Pokuplje, Turopolje, Gorski Kotar te u dijelu Kastva u Istri. Kajkavsko narječje je u 19.st. dobilo ime po upitnoj zamjenici kai, iako se pronalaze i njezine izvedenice koi i kei. Vragović (2001, prema Težak i Babić, 1992) navodi kako se kajkavsko narječje dijeli na nekoliko govornih skupina: zagorsko - međimurski govor, turopoljsko - posavski, križevačko - podravski, donjosutlanski, prigorski i goranski govor. Također iznosi i podjelu Stjepana Ivšića: stariju konzervativnu, mlađu konzervativnu, stariju revolucionarnu i mlađu revolucionarnu. Autorica (2001) govori kako se prve zapisane kajkavske riječi mogu pronaći još u 12. st., u rukopisnim vrelima. Potvrde tih riječi su zapisi povelja ugarskog kralja Bele IV. što je dodjeljivao gradovima: Varaždinu, Zagrebu, Krapini, Samoboru i Križevcima. Kao najstariji kajkavski tekst, smatra se kurija Kuće u Turopolju (1512.) koju potpisuje Stjepan Čunčić, a sami tekst govori o pravu na ispašu. Kajkavsko narječje je bilo omalovažavano i smatrano znanje vrijednim zbog shvaćanja da je dijalekt koji se govori samo u obiteljima, selu i mjestima te ne postoji širi krug korištenja. Suprotno tim tvrdnjama, kajkavsko narječje i dijalekti su bogatstvo jezika.

Norbert Mecklenburg definira zavičaj kao opis prostora pripadnosti, “pojam opterećen ideološkim, nostalgичnim i romantičnim konotacijama”(Lovrić, 2011, prema Mecklenburg, 1982, str 19.). Dok je za neke zavičaj mjesto rođenja i odrastanja, za druge je to mjesto sigurnosti koje ne treba napuštati, a treći ipak smatraju da je najvažnije i najvrijedniji emocionalni i unutrašnji zavičaj koji gradimo kroz cijeli život (Vrcić-Mataija, Troha, 2016, prema Halačev, 2013). Zavičaj je “ishodište i mjesto povratka; zavičaj koji nosimo u sebi daje smisao onome što činimo” (Mohorovičić Srdoč, 2020, prema Halačev, 2013, str. 19).

Zavičajna književnost nije književnost o zavičaju u nekom općenitom smislu, o zavičaju kao zbroju ljudskih odnosa koju su vezani uz određeno mjesto već je to književnost zavičajne umjetnosti, tj. pokret zavičajne umjetnosti i može se odrediti povijesno (Lovrić, 2011, prema Rossbacher, 1900). Mnogi teoretičari i povjesničari ne razlikuju prikaz zavičaja u književnosti od zavičajne književnosti. Michael Wegener je definirao svrhu zavičajne književnosti, a to je stvaranje suprotstavljenog svijeta u svrhu kritike gradskog i civilizacijskog svijeta (Lovrić, 2011, prema Wegener, 1964). Tim suprotstavljanjem s namjerom postizanja određenih ciljeva čine ključni dio zavičajnog romana, koji je nastao na njemačkom govornom području, u drugoj polovici 19. st.. Najstarije djelo “seoske

književnosti” smatra se priča u stihovima Wernhera dem Gartenaera “Meiner Helmbrecht” iz 13.st. U ključne autore 19. st. zavičajne književnosti spada Berthold Auerbach koji svojim djelima umjereno idealizira selo i njezine stanovnike. Eugen Thurnher misli da moralne podloge zavičajnog romana sežu čak do Goethea, Vergilije i Danka.

Vrcić-Mataija i Troha (2016, prema Marušić, 2012) smatraju da za zavičajnost u dječjoj književnosti vrijedi kao i za književnost općenito, osim što se kod dječje promiče djetinjstvo i potvrđuje dječje viđenje svijeta, uz to vežu ljubav prema zavičaju, njegovoj povijesti i kulturi. U svemu tome imaju veliku ulogu odrasli koji svojim znanjima, iskustvima, emocijama i stavovima prema zavičaju, a i zavičajnoj književnosti, prenose mlađim generacijama.

Vragović (2001, prema Bartolić, 1898) navodi citat o zavičajnom jeziku, a glasi ovako: “Zavičajni jezik glas je vjetra i potoka, rijeka i mora, on je glas zvona i ljepota tišine, kao i ljepota zavičajnog neba, on je sve ono što se i na predsmrtnim časovima čezne, kao za najvećim ljubavima.”.

4. Slikovnica

4.1. Definicija

Slikovnica je prva knjiga u djetetovu životu, u kojoj su ravnopravni tekst i slika. Hlevnjak (2000) kaže da je slikovnica zbir malenih slika. Vrsta je ilustrirane knjige za djecu čiji je smisao u potpunosti tek shvaćen uz pomoć ilustracije (Majhut, Zalar, 2012). Dijete preko slike zapaža, a tekst nadopunjuje sliku tako da dijete kasnije može lakše reproducirati. Hranjec (2006) navodi kako je tekst najviše ponuđen u stihu i u ritamsko-melodijskoj strukturi, a manje je naglašena slikovnost kako bi dijete lakše upamtilo napisano. Slika ima prednost pred tekstom zbog bržeg i lakšeg čitanja. Tijekom višekratnog slušanja i pregledavanja ilustriranih knjiga, djetetu je dovoljno da pogleda sliku i počinje govoriti pripadajuće stihove ili tekst. Crnković (2002) iznosi kako je slikovnica u načelu kratka, a tematski može biti vrlo raznolika, namjena joj je poučna ili umjetnička. Poučne slikovnice pomažu djeci u upoznavanju okoline, životinja, biljaka, djelatnosti, dok umjetnička teži doživljavanju svijeta, uspostavlja unutarnji odnos između čitatelja i gledatelja svijeta.

Pod slikovnicom postoje razne simbioze kao što su: slikovnice bez teksta i tekst kojem je slika popratna pojava - ukras, pa govorimo o ilustriranim pričama.

Ilustracije i rupe u slikovnicama, koje daju osjećaj djetetu i približavaju sadržaj, nude doslovna rješenja koji zorno prikazuju sadržaj radi lakšeg razumijevanja, ali i potiču duhovitost, radost i smijeh. Hlevnjak (2000) iznosi kako je učenje kroz slikovnice igra. Ilustracija je vezana uz tekst trojako: fizički (ilustracija uz dio teksta koji ilustrira), duhovno (opisom, doživljajem, atmosferom) i grafički (veličina slova i ilustracije) (Majhut i Zalar, 2012). Ilustrator svojim ilustracijama izaziva čitatelja-gledatelja da vidi i čita između redaka i stvara nove slike i predodžbe. Možemo pronaći ilustracije u različitim sredstvima crtanja i slikanja prilagođenu vrstama tiska: crno-bijelo, koloru, knjigotisak, bakrotisak, litografija, sitotisak, digitalnom tisku i drugima. Riječ ilustracija se izvodi iz latinske riječi *illustratio* koja znači jasnoća, blistavost, ali i slikovno objašnjenje, tumačenje, ukrašavanje teksta (enciklopedija.hr). Kad dijete postane sam čitatelj, ilustracija preuzima estetsku funkciju te obogaćuje doživljaj napisanog.

Pojam "slikovnica" u Hrvatskoj se prvi puta spominje 1869. godine u Hrvatsko-njemačkom rječniku Ivana Filipovića. U europskom krugu, spoj slike i teksta je mnogo starije, započinje knjigom J. A. Komenskog 1658.godina. Ilustracija u dječjoj knjizi pojavljuje se i puno prije Filipovićeve rječnika, 1796. godine u knjizi Antuna Vranića.

Hranjec (2006) iznosi kako od tada, hrvatska slikovnica bilježi procvat s najčešćim temama poput: domaće životinje, dječja igra, lutke i oslikane klasične priče. Hrvatska slikovnica je prošla svoj razvojni put sve do današnje multimedijske slikovnice u kojoj se pojavljuju i zvuk i animacije što je bliskije današnjoj djeci. Možemo se susresti i s problemskim slikovnicama koje potiču djetetov intelekt kako bi riješio problem. Također susrećemo i autorske slikovnice u kojima je autor ujedno i ilustrator. Berislav Majhut (2013) iznosi novu spoznaju o prvoj slikovnici koja se može svrstati pod hrvatske autore (vezano uz ilustracije i tekst) je slikovnica "Sveti Nikola u Jugoslaviji", iz 1922.godine. Navodi kako su autori nepoznati, ali slikovnica preuzima formu dječje slikovnice i parodijski se poigrava njome kroz koju progovaraju o političkim i ekonomskim situacijama u Jugoslaviji te godine.

Kroz čitanje slikovnice dijete i roditelj stječu interaktivni odnos u kojem koriste jezik za konstruiranje značenja i razmjenu ideja. Na taj način roditelji istražuju kako svoje dijete poučiti o jeziku i knjigama. Tijekom tih aktivnosti, dijete počinje shvaćati da u knjigama postoje slike i riječi koje imaju poveznicu i značenje. To se smatra predčitalačkom vještinom koja vodi ka razvoju čitanja i ljubavi prema knjigama. Vonte i Balič (2011, prema Steele, Meredith i Temple, 1988) navode kako kroz ERR (evokacija, razumijevanje značenja, refleksija) sustav dijete upoznaje knjige. Evokacija je faza u kojoj se želi potaknuti dijete da priča o nekoj temi. Važnost ove faze je uspostaviti vezu između onoga što dijete zna i vjerovanja u novo što se može ponuditi djetetu da proširi svoje spoznaje. U ovoj fazi proizlaze pojmovi iz dječjeg govora koje povezuju sa svojim iskustvom. Razlike u iskustvima djece dovode do proširenja aktivnosti. Samo upoznavanje slikovnice s djecom provodi se u tri faze, navode Vonte i Balič (2011), a to su: predstavljanje korica, naslova i autora teksta i ilustracija, predviđanje sadržaja te promatranje ilustracija i pretpostavljanje nastavka priče na temelju ilustracija. Kod faze razumijevanje značenja se dolazi do novih ideja iz sadržaja slikovnice. Dijete radi poveznice između postojećeg i novog znanja te dolazi do novog razumijevanja. Kroz refleksiju djeca rade raspravu nakon čitanja o pročitanom te povezuju s osobnim iskustvom. Važno je poticati samoizražavanje te razmjenu ideja koja proširuju njihov rječnik. Bitna zadaća odgojitelja je upoznati roditelje s važnostima i dobrobitima čitanja djeci koja doprinose njihovom razvoju te na koji način izabrati primjerenu slikovnicu.

4.2. Funkcija slikovnice

Sama slikovnica ima nekoliko funkcija koje se podudaraju s potrebama u odgoju predškolske djece, kao i u dobi čitatelja početnika.

Čačko (2000) je napravio ovakvu podjelu:

- **informacijsko-odgojna funkcija**
 - Dijete će u slikovnici dobiti odgovore na mnoga pitanja te će naučiti da je knjiga izvor znanja. Čačko (2000) navodi kako će dijete pomoću slikovnica lakše objašnjava i razumije pojave, veze, odnose među stvarima i pojavama. Pomoću nje dijete uči razne hrvatske metode i pojave poput: analize, sinteze, usporedbe i sl.
- **spoznajna funkcija**
 - Kroz slikovnice dijete provjerava svoje spoznaje o raznim pojavama, stvarima te dobiva sigurnost u sebe i svoje znanje.
- **iskustvena funkcija**
 - Funkcija koja pomaže djetetu u socijalizaciji.
 - Nekada su djeca bila svjedoci samih proizvodnih procesa, razvijali se u vrtu, dvorištu, blizu polja dok današnja djeca nisu baš upoznata s takvim okruženjima već će o životinjama, biljkama, raznim iskustvima sa sela doznati preko knjiga ili televizije. U toj razmjeni iskustava između dviju generacija, roditelja i djece, važnu ulogu ima slikovnica.
- **estetska funkcija**
 - Djeca posežu za lijepim knjigama, a likovna i grafička strana su najvažniji poticaj interesa za knjigom.
- **zabavna funkcija**
 - Dijete treba kroz igru upijati znanje, a ne da vrijeme provedeno uz knjigu izgleda kao dresura koje odbija djecu.

4.3. Vrste slikovnica

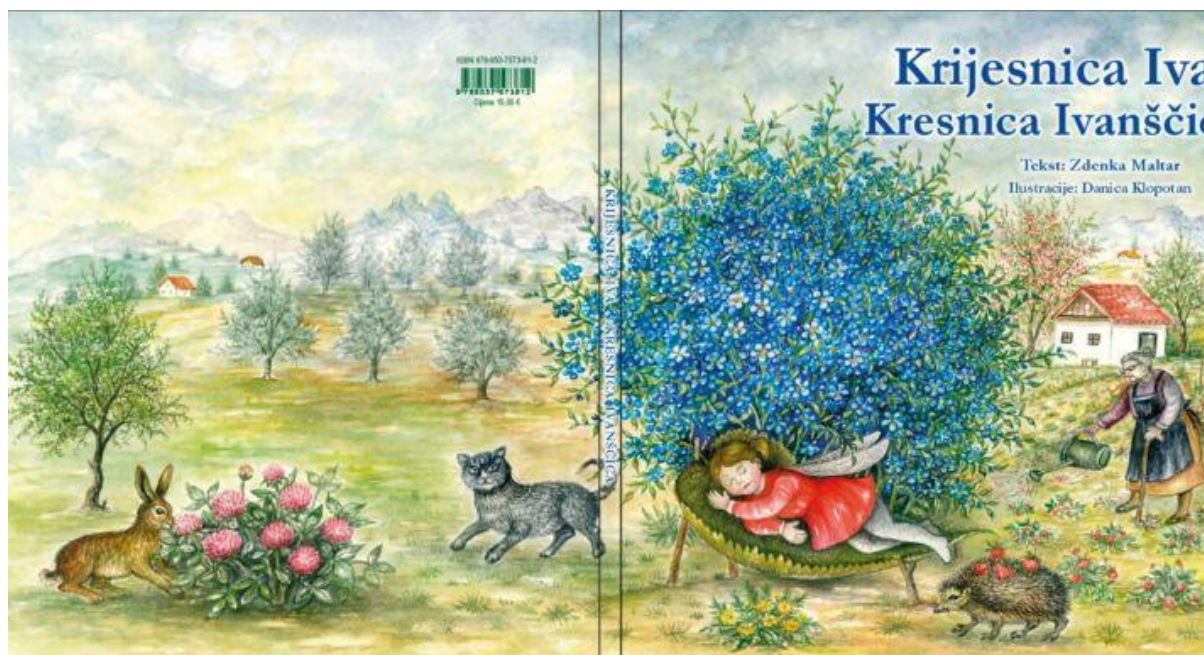
Neka opća podjela slikovnica ne postoji jer svaki autor, nakladnik, kritičar ima svoje kriterije po kojima dijele i klasificiraju slikovnice.

Jedna od klasifikacija slikovnice je prema (Šlibar, 2021, prema Majhut, Zalar, 2008):

- formi:
 - neporediva - od čvrstog materijala
 - slikovnica igračaka - djeca se s njom prvom susreću
 - pop up - pokretne ili interaktivne slikovnice
 - leporello - oblik harmonike privlači zainteresiranost kod djece
 - multimedijaska - dodan zvuk slikama
 - elektronička - u njih je uključena primjena moderne tehnologije, sve više su prisutne
- strukturi izlaganja:
 - narativne - koriste pripovjedača, tj. naratora za pripovijedanje slikovnice
 - tematske - vežu se za problemske situacije u kojima se djeca svakodnevno nalaze (obitelj, zdravlje, ponašanje)
- prema sadržaju:
 - igra
 - životinje
 - svakodnevni život
 - abeceda
 - fantastika
- s obzirom na likovnu tehniku:
 - lutkarske
 - crteži umjetnika
 - dječji crteži
 - strip - slikovnice
 - fotografske
 - interaktivne - međusobno nadovezivanje slike i teksta, dijete upotpunjava priču svojim ilustracijama
- u odnosu na sudjelovanje recepijenata:
 - u kojima se dijete samostalno služi
 - potreba posrednika/odrasle osobe za čitanjem

Pripovjedač je posrednik između slikovnice i djeteta, a isto tako i između književnog teksta i ilustracije.

5. Slikovnica “Krijesnica Iva” Zdenke Maltar

Slika 1. Naslovna stranica slikovnice “Krijesnica Iva - Kresnica Ivanščica”

5.1. O autorici:

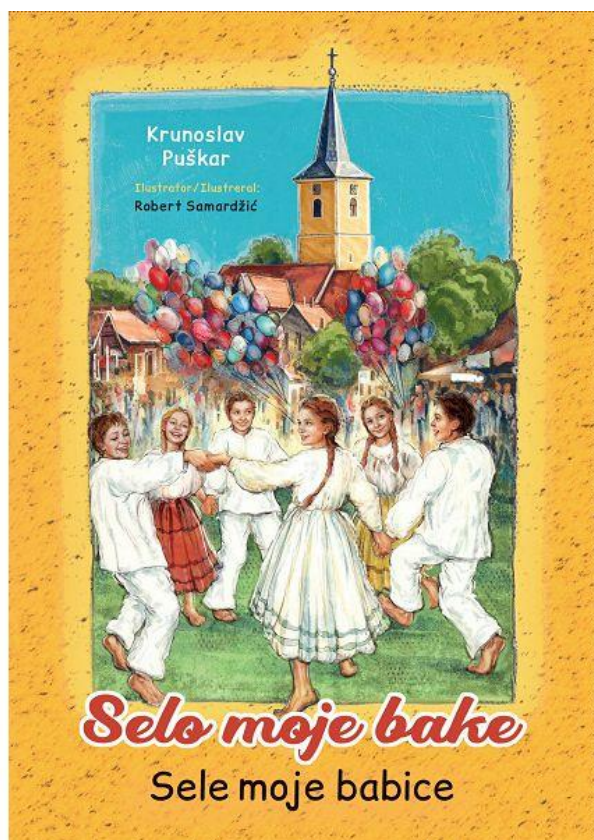
Zdenka Maltar je rođena 13. travnja 1964. godine u Varaždinu. Živi u Novom Marofu. Završila je gimnaziju te je diplomirala upravni studij na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Piše poeziju i prozu na hrvatskom standardnom i kajkavskom jeziku. Putopisi, priče i pjesme su objavljeni u zajedničkim zbirkama te u časopisima “Kaj”, “Poezija” i “Kolo”. Osim toga, objavila je i dvije zbirke kajkavske poezije: “Tebi, Erato” 2012. i “Vesmir, dalečina, ti” 2019. godine. Višestruko je nagrađivana za poeziju, kratku prozu i putopis, a pjesme su joj prevedene i na njemački jezik.

5.2. Sadržaj slikovnice:

Glavni lik krijesnica Iva opisuje svoj život od svojeg rođenja. Gdje je rođena, gdje su živjeli, što su radili, kakvi su bili te što je najviše voljela. Dom im je bio vrt bake Zlate. Kao svako razigrano dijete, igrali su se skrivača, pa u igri zaboravili na opasnosti. Iz sela su tokom igre odletjeli skroz do grada. Pokušavali su pronaći put kući, no to im nije išlo od ruke. Jednog jutra, krijesnica Iva je čula dva dječaka kako se dogovaraju za vožnju bicikla do sela. Krijesnica i prijatelji su to iskoristili tako da su im se zavukli u naprtnjače. Dolaskom u selo nisu vidjeli ništa poznato od svojeg vrta, već su tamo gradili cestu. Krtica, koja je jedina

ostala u selu, im je rekla što se događa i dala savjet da brzo odlete i pronađu svoju obitelj. Na putu su sreli bubamaru koja je predložila da upitaju strašilo gdje su njihovi. Strašilo im je odgovorilo da su svi: ptice, zečevi, leptiri, krijesnice, bubamare, pa čak i miševi otišli pred prskalicom koja prska kukuruz. Još im se pojavio kako zbog ljudi i njihovog prskanja ostaje sam usred polja. Zatim su odlučili upitati starog dabra i njegovu ženu jesu li možda vidjeli krijesnice, ali kako su ljudi ostatak otrova izlili u potok, i on je otišao iz svoje kuće. Nakon toga, krenuli su pitati sovu, iako je nisu nikad vidjeli izbliza već bi noću čuli samo njezino hukanje. Sova nije znala što se događa jer se odmarala u svojoj duplji, pa joj je ovo bio prvi glas da su svi nestali. Pogledala je u svoju čarobnu kuglu i vidjela da su svi pored Crne šume te da veliki ples samo što nije počeo. Otpratila ih je do tamo. Došavši na livadu, ubrzo su pronašli mamu i tatu. Svi su plesali, svirao je ptičji orkestar, a mjesec im je namigivao. Iako sad živimo na livadi pored Crne šume, ponekad krijesnica Iva odleti do kuhinjskog prozora bake Zlate.

6. Slikovnica “Selo moje bake” Krunoslava Puškara

Slika 2. Naslovna stranica slikovnice “Selo moje bake - Selo moje babice”

6.1. O autoru:

Krunoslav Puškar je rođen 31.3.1986. godine. Doktor je znanosti iz područja lingvistike te diplomirani anglist i germanist. Živi u rodnim Križevcima. Uređuje prvi hrvatski pro-life časopis “Pohod”. Bavi se istraživanjem i pisanjem znanstvenih radova o kajkavštini i općenito o jeziku. Do sad je objavio tridesetak znanstvenih i stručnih članaka u domaćim i međunarodnim časopisima.

6.2. Sadržaj slikovnice:

Autor opisuje svoje djetinjstvo s bakom i djedom u selu Miholec, običaje i načine življenja u doba njegova djetinjstva. Za početak je opisao kuću svoje bake u kojoj je odrasla, a ta kuća napravljena je od drva, blata i pljeve te slamnatim krovom u kojoj su bila dva kreveta i dnevna soba s kuhinjom. U takvim kućama su živjele po tri generacije. Kad mu se djed vratio iz Njemačke, počeo je graditi veliku ciglenu kuću na kat, koja je imala unutarnji

WC i kupaonicu te zasebne prostorije koje je spajao hodnik. Naglasio je kako se u kući nalazila i pilnica u kojoj se čuvalo vino, i tavan gdje su se sušile domaće delikatese poput: kobasica, slanine, šunke i sira. Igrao se po čitavom dvorištu s domaćim životinjama. Prisjetio se i igara kojih su se igrali s društvom iz sela. Igre poput skrivača, dućana, no najdraže im je bilo pravljenje torti od blata i piljevine. Usporedio je svoju igru s bakinom, koja za razliku od njega nije imala baš vremena za igru jer je imala puno obaveza i poslova, kao što su: nahraniti životinje, skuhati ručak, pomusti krave, voditi blago na ispašu - ujedno i učiti. Svoje slobodno vrijeme bi provela pomagajući svojoj obitelji ili susjedima u okapanju kukuruza, sušenju stočne hrane, vršenju žita i sl.. Kad je porasla, uz sve obaveze je i šila odjeću na staroj šivaćoj mašini zvanoj Singerica. Svi bi dolazili k njoj da im nešto sašije. Opisao je: kako su prali rublje na potoku, provodili se za fašnik, kako su dečki zavađali cure, običaje za vjenčanja, bakine domaće obroke, odlazak u grad - bez automobila, običaje za Božić, Uskrs i proštenja.

7. Analiza slikovnica

Koncepcija slikovnica je takva da je tekst napisan po ulomcima na standardnom književnom jeziku, zatim na kajkavskom narječju. Slikovnice nisu autorske zato jer imaju svoje zasebne ilustratore, a to su Danica Klopotan za slikovnicu “Krijesnica Iva - Kresnica Ivanščica” i Robert Samardžić za slikovnicu “Selo moje bake - Sele moje babica”. Glavni likovi u slikovnicama su, u “Krijesnica Iva” - krijesnice, a u “Selo moje bake” - autor, baka, djed.

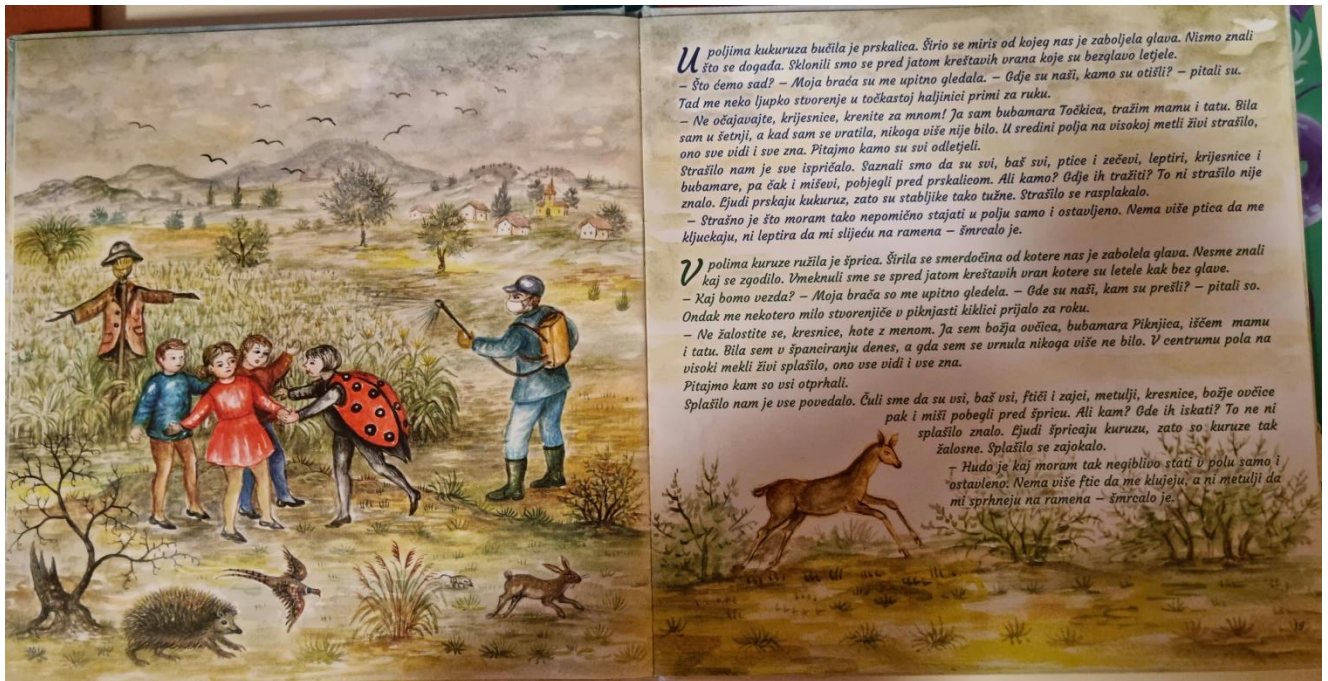
Tablica 1. Analiza slikovnica po vrsti prema podjeli Majhut i Zalar

	“Krijesnica Iva”	“Selo moje bake”
Forma:	neporediva	neporediva
Struktura izlaganja:	narativna i tematska	narativna i tematska
Sadržaj:	životinje, svakodnevni život	svakodnevni život
Likovna tehnika:	crteži umjetnika	crteži umjetnika
Sudjelovanje recepijenata:	ovisno o dobi djeteta	ovisno o dobi djeteta

Tekst je naglašeniji u odnosu na sliku, u obje slikovnice, no slika nadopunjuje tekst i pomaže djetetu da lakše upamti napisano. Iz tog razloga slika ima prednost nad tekстом jer se lakše i brže čita. Prema Crnkoviću (2002), slikovnice su po namjeni i poučne i umjetničke. U slikovnicama “Krijesnica Iva” i “Selo moje bake” se to može vidjeti iz sadržaja jer čitatelji upoznaju djelatnosti, životinje, običaje što se tiče poučne namjene, a umjetnički dio namjere se vidi u tome da djeca doživljavaju i poistovjećuju se s likovima, autorom.

Obje slikovnice su interaktivne jer, ili na kraju ili tijekom cijele priče, ima postavljena pitanja za čitatelje koja ih potiču na razmišljanje i praćenje tijeka priče.

U primjerima ispod se vidi da je ilustracija je vezana uz tekst trojako: fizički (ilustracija uz dio teksta koji ilustrira), duhovno (opisom, doživljajem, atmosferom) i grafički (veličina slova i ilustracije).

Slika 3. Primjeri grafičke, fizičke i duhovne povezanosti slike i teksta u slikovnici “Krijesnica Iva – Kresnica Ivanščica”, Maltar, Z., (2024), “Krijesnica Iva - Kresnica Ivanščica”, Varaždin, Mini-print-logo, LUNOM

Slika 4. Primjeri grafičke, fizičke i duhovne povezanosti slike i teksta u slikovnici “Selo moje bake - Sele moje babice”, Puštar, K., (2023), “Selo moje bake”, Križevci, Crisinus

Tablica 2. Analiza slikovnica prema funkcijama

	“Krijesnica Iva”	“Selo moje bake”
informacijsko - odgojna	☐	☐
iskustvena	☐	☐
spoznajna	☐	☐
estetska	☐	☐
zabavna	☐	☐

Tijekom obrade slikovnice „Selo moje bake“ s djecom, čitanje je bilo na kajkavskom kako bi se uvidio doživljaj i razumijevanje djece te se došlo do zaključka da baš nisu razumjeli sve dok se kroz razgovor nisu razjasnile njima nepoznate riječi. Usporedili su kako se oni žele maskirati za maškare u: princeze, mace, supermane i slične super junake, dok su se u slikovnici maskirali u krpene maske i medvjede od slame. Također su pronašli razliku u tome da su nekad dobivali kobasice, jaja, slaninu za nagradu, a danas novce. Kroz razgovor, došli smo do odgovora koliko generacija živi u njihovoj kući i da li znaju nabrojiti. Velika većina živi sama s roditeljima, dakle dvije generacije dok poneki žive i s bakom i djedom. Za najdražu sobu u kući su naveli dnevnu sobu i svoju spavaću gdje se najviše igraju i družu s braćom i sestrama. Uspoređivali su nekadašnje i današnje kuće. Rekli su da ne mogu zamisliti život bez vešmašine i automobila. Kod pitanja od čega bi napravili tortu, odgovori su bili: od jagode, čokolade, bombona dok je autor radio od blata i piljevine kao mali. Većina djece živi na selu, ali nemaju nikakve obaveze kao autorova baka te su iznijeli mišljenje da bi rado hranili životinje. Usporedili su i svoje igre sa igrama iz autorovog djetinjstva. Njihove igre su: lovice, građenje, autićima, na mobitelu i playstationu, a autorove su: skrivača, dućana u voćnjaku, škole, pravljenje torte i tijesta od blata, piljevine i pepela. Na pitanje što im se najviše sviđjelo u slikovnici, odgovor od dječaka F. bio je: „Inače, dok smo pričali priču, onda mi se sviđjelo kad su govorili „je“ ili tak nekaj čudno i kaj mi ne znamo reći i onda su govorili i to jako smiješne riječi iz sela.“. Djevojčicama se najviše sviđjela autorova igra – pravljenje torte od blata dok su dečki na to komentirali „torta od blata uopće nije fina“. Isto tako im se najviše kad je baka šivala haljine za sve ljude iz sela i okolice, hranjenje životinja te pranje veša na potoku uz argument da ne bi to probali jer će imati blatnjave ruke. Jedna

djevojčica je iznijela da joj se svidio cijeli taj svijet gdje su se ljudi puno družili i igrali po poljima.

Čitajući slikovnicu „Krijesnica Iva“ došlo se do zaključka da djeca ne razumiju dosta riječi iz teksta, stoga je slijedila igra o njihovim pretpostavkama što koja riječ zapravo znači. Njihovi odgovori nalaze se u tablici 3., ispod ovog ulomka. Pomoću ove priče, djeca su upoznata novim spoznajama vezano za krijesnice, rad na polju te o dolasku mehanizacije i pesticida. Samostalno su došli do zaključka kako pesticidi, traktori, bageri i ostala spomenuta mehanizacija iz priče nije dobra za životinje i prirodu jer ne mogu mirno i zdravo živjeti. Djeca su s velikim interesom slušala priču jer se iz rečenice u rečenicu događa novi zaplet pun napetosti i iščekivanja kako će se sve završiti. Na pitanje iz priče „Kako se vratiti u naš vrt, kako pronaći put?“, djeca su odgovarala kako bi im oni pomogli vratiti se tako da bi ih stavili u staklenke, iako su na početku priče krijesnice rekle da to ne vole, i odnijeli ih na livade daleko od grada i svjetla koji im smeta. Došli su i do zaključka kako je grad onečišćen zbog svih tvornica, auta i raznih otpada koje ljudi bacaju, pa su krijesnice bile gladne jer im nije odgovarala neukusna rosa s ružinih latica. Djeci je bilo uznemirujuće što su životinje ostale bez svojeg doma zbog gradnje ceste usred polja, prskanja kukuruza i izlijevanja ostatka otrova u rijeku. Iako se malene životinje, krijesnice i bubamare, boje velikih tražile su od svih pomoć kako bi došle do svojih obitelji i prijatelja. Crna šuma za djecu je predstavljala nešto loše i strašno, na kraju su bili sretni jer su se tamo našle sve životinje na svojem plesu pod zvijezdama i unatoč svim međusobnim strahovima, družili su se i zabavljali kao jedna velika obitelj. Djevojčica A.: „Najviše mi se svidjelo to što je krijesnica Iva posjećivala prozor bake Zlate i time dokazala da ju nije zaboravila iako se zbog zločestih ljudi morala odseliti na drugu livadu.“. Dječak T: „Mene je najviše naljutilo to kaj su s traktorima špricali kukuruz i onda su zbog toga životinje pobjegle, a strašilo je ostalo samo usred tog smrdljivog polja.“.

Tablica 3. Usporedba pravog značenja riječi i dječjih pretpostavki

Kajkavska riječ	Dječje pretpostavke o značenju	Pravo značenje riječi – književna riječ
vanjkuš	vani	jastuk
rat	rad	voljeti
cukor	hvala	šećer
potek	potok	potok
svečkari	maškare	Mitološka bića sa svijećama
tancati	plesati	plesati
puce	plesati i pjevati	cure
snubiti	da smo ubrali cvijeće	udvarati se
pajdaš	paradajz	prijatelj
zmisliti	smisliti	smisliti
kmica	noć	noć
snoboki	da beremo povrće	prosci
hosta	kost	šuma
gartlica	vt	vt
cifrasto	puno	šareno
senokoša	sijeno	livada
trnaca	trnje	voćnjak
trudni	trudni	umorni
hlapci	djeca	dječaci
metulji	neke životinje	leptiri
dežd	kiša	kiša
žugati	škakljati	škakljati
varoš	variti	grad
kiklica	suknja	haljina
nišči	nitko	nitko
piknjica	rupica	točkica
zgoditi se	dogoditi se	dogoditi
đemantni	dijamanti	veličanstveni

Iz tablice se može iščitati koliko djeca koriste i znaju riječi iz svojeg dijalekta.

Zanimljivi citati:

“U igri smo zaboravljali na sve opasnosti.”

Roditelji u današnje vrijeme u svemu vide prijetnju i opasnost te je dječja igra strogo kontrolirana u kojoj se djeca ne mogu potpuno i slobodno izraziti.

“Nakon lutanja sklonili smo se u ružin grm u gradskom parku i zaspali. Hrana je bila neukusna. Popila sam malo rose s ružine latice, ali i ona je bila bez okusa.”

Ovaj citat je izdvojen iz tog razloga da bi se više cijenio domaći, eko, rad i uzgoj bez pesticida. A samim time nadovezuje se i citat ispod, iz druge slikovnice, kako se uz domaću uzgoj zdravije i duže živi.

“Ljudi su u bakino vrijeme bili puno zadovoljniji nego danas, a i rjeđe bolesni. Mislim da je to zbog toga što su uvijek znali naći vremena za rad, odmor, ali i za molitvu.”

Uz zdraviji život, imali su više vremena za obitelj i prijatelje dok u današnje vrijeme nitko nema vremena za ništa i nikog već su svi usamljeni i sami sebi dovoljni te se time gubi socijalizacija, jedinstvo, sloga.

“Na selu mi apsolutno nikad nije bilo dosadno.”

Ovaj citat je izdvojen iz razloga jer su djeca na selu, barem nekad, bila slobodnija, kreativnija te su iz ničega napravili sebi igračke i animaciju, dok djeca iz grada dobiju gotove igračke koje imaju jednu svrhu koja predstavlja kratkotrajnu zabavu.

8. Zaključak

Djeca se povezuju s čitanjem i samim slikovnicama puno prije nego što nauče čitati. Povezuje se s knjigama na način da ih taktilno i vizualno upoznaju, a nakon toga i samim čitanjem. Čitanje je dobar i kvalitetan način provođenja vremena između djeteta i roditelja. Potrebno je upoznati roditelje s dobrobitima i važnostima čitanja djeci za njihov razvoj te kako pronaći primjerenu slikovnicu za njihovo dijete.

Slikovnica je žanr koji je izazov pronašla i u zavičajnim temama. Takve slikovnice imaju višestruku funkcionalnost: estetsku, edukativnu i odgojnu, a uz to promiču zavičajnu baštinu. Zavičaj je “ishodište i mjesto povratka; zavičaj koji nosimo u sebi daje smisao onome što činimo” (Mohorovičić Srdoč, 2020, prema Halačev, 2013, str. 19). Putem zavičajnih slikovnica odrasli prenose svoja iskustva, znanja i emocije o svojem kraju na mlađe naraštaje.

U ovom radu su prikazane dvije zavičajne slikovnice koje su različite tematike, ali govore o nekadašnjem životu na kajkavskom području. Dok slikovnica „Krijesnica Iva – Kresnica Ivanščica“ Zdenke Maltar govori o dolasku mehanizacije i pesticida te o promjeni staništa za životinje, u slikovnici „Selo moje bake – Sele moje babice“ Krunoslava Puškara se govori o načinu nekadašnjeg života autorovih bake i djeda te običajima potkalničkog područja na području kajkavskog narječja. Slikovnice su obrađene s djecom u vrtiću kako bi se uvidjelo razumijevanje vlastitog narječja i dijalekta te upoznavanjem nekadašnjeg načina života i običaja.

9. Literatura:

1. Crnković, M., Težak, D., (2002), “*Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine*”, Zagreb, Znanje
2. Čačko, P. (2000). Slikovnica, njezina definicija i funkcije. U: Javor, R. (2000) *Kakva je knjiga slikovnica*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, str. 12-17.
3. Hlevnjak, B. (2000). Slikovnica, njezina definicija i funkcija. U: Javor, R. (2000) *Kakva je knjiga slikovnica*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba
4. Hranjec, S. (2009), “*Ogledi o dječjoj književnosti*”, Zagreb, Alfa
5. Hranjec, S., (2006), “*Pregled hrvatske dječje književnosti*”, Zagreb, Školska knjiga
6. Lovrić, G., (2011), “*Pripovijedani zavičaj: način pripovijedanja u zavičajnom i anti-zavičajnom romanu*”, Zagreb, Leykam international
7. Majhut, B., Zalar, D., (2012), Slikovnica, U: *Hrvatska književna enciklopedija*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža
8. Maltar, Z., (2024), “*Krijesnica Iva - Kresnica Ivanščica*”, Varaždin, Mini-print-logo, LUNOM
9. Puštar, K., (2023), “*Selo moje bake*”, Križevci, Crisinus
10. Vragović, S., (2001), “*Kajkavski govor sela Grane*”, Novi Marof, Matica hrvatska Novi Marof

Mrežne stranice:

11. enciklopedija.hr <https://www.enciklopedija.hr/clanak/ilustracija> 7.5.2024.
12. <https://covjekcasopis.art.blog/tag/zdenka-maltar/> 24.4.2024.
13. <https://muzevnibudite.com/author/kruno/> 1.6.2024.
14. https://prigorski.hr/krunoslav-puskar-u-krizevcima-odrzao-jos-jedno-predavanje-o-prezimenima-potkalnickog-kraja/#google_vignette 1.6.2024.
15. Majhut, B., (2013.), “*Počeci hrvatske slikovnice*”, <https://hrcak.srce.hr/file/214217> 14.5.2024.
16. Mohorovičić Srdoč, H., (2020), “*Slikovnica kao poticaj za očuvanje zavičajnog identiteta*”, završni rad, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A4971/datastream/PDF/view> 15.5.2024.

17. Šlibar, A., (2021), “*Roditelji i djeca u zajedničkom čitanju slikovnice*”, završni rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:956924> 20.5.2024.
18. Vonta, T., Balič, F., (2011), „*Upoznavanje djece sa slikovnicama i knjigama*“, U: *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece* namijenjen stručnjacima i roditeljima, Vol.17 No. 66, <https://hrcak.srce.hr/124175> 1.6.2024.
19. Vrcić-Mataija, S., Troha, J., (2016), “*Zavičajost u hrvatskoj dječjoj književnosti*”, <https://hrcak.srce.hr/file/261860> 14.5.2024.

Popis slika:

1. Naslovna stranica slikovnice “Krijesnica Iva - Kresnica Ivanščica”
2. Naslovna stranica slikovnice “Selo moje bake - Selo moje babice”
3. Primjeri grafičke, fizičke i duhovne povezanosti slike i teksta u slikovnici “Krijesnica Iva – Kresnica Ivanščica”, Maltar, Z., (2024), “*Krijesnica Iva - Kresnica Ivanščica*”, Varaždin, Mini-print-logo, LUNOM
4. Primjeri grafičke, fizičke i duhovne povezanosti slike i teksta u slikovnici “Selo moje bake - Sele moje babice”, Puštar, K., (2023), “*Selo moje bake*”, Križevci, Crisinus

Popis tablica:

1. Analiza slikovnica po vrsti prema podjeli Majhut i Zalar
2. Analiza slikovnica prema funkcijama
3. Usporedba pravog značenja riječi i dječjih pretpostavki

Kratka biografska bilješka

Zovem se Marta Zeljak, rođena 24.12.1998.godine. Osnovnoškolsko obrazovanje stekla sam u Osnovnoj školi Podrute, a svoje srednjoškolsko obrazovanje u srednjoj školi Novi Marof, smjer: ekonomist. Po završetku škole znala sam da želim upisati Učiteljski studij, rani i predškolski odgoj i obrazovanje jer sam još od osnovnoškolskih dana govorila kako želim biti odgojiteljica. Obranom završnog rada, započeo je moj rad u struci, u dječjem vrtiću. Odluku o upisu na diplomski studij donijela sam studirajući preddiplomski studij zbog želje za daljnjim napredovanjem.

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, Marta Zeljak, studentica 5. godine Učiteljskog fakulteta – Sveučilište u Zagrebu, Odsjek u Čakovcu – diplomski sveučilišni studij rani i predškolski odgoj i obrazovanje, izjavljujem da sam ovaj diplomski rad pod nazivom *Slikovnica na zavičajnom govoru* izradila samostalno uz vlastito znanje, pomoću stručne literature, uz mentorstvo prof. dr. sc. Đure Blažeke.

potpis